

Η αξιολόγηση του μαθητή

αξιοποίηση της αξιολόγησης
για τη βελτίωση της μάθησης

αξιολόγηση

με στόχο την προώθηση

των ευρύτερων σκοπών του σχολείου

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΜΠΟΤΣΑΚΗΣ, PhD

Σχολικός Σύμβουλος Φ.Ε. / ΠΔΕ Βορείου Αιγαίου

□ **Αξιολόγηση,**
είναι η αποτίμηση του αποτελέσματος μιας προσπάθειας.

□ Στην περίπτωση των μαθητών/τριών,
το εκτιμώμενο αποτέλεσμα αναφέρεται στις γνώσεις και δεξιότητες, που φέρεται να έχει κατακτήσει κατά τη φοίτησή του/της ο/η αξιολογούμενος/η.

□ Τρίτο εκτιμώμενο στοιχείο,
θεωρείται η ευαισθητοποίηση που δέχτηκε ο/η αξιολογούμενος/η στο πεδίο των αξιών της ζωής και της κοινωνίας.

Φ. Κ. Βώρος, «Αξιολόγηση του Μαθητή, και Παιδαγωγική Ευαισθησία (ή Αναλγησία)»

Με τον όρο αξιολόγηση εννοούμε:

«τη συστηματικά οργανωμένη και συνεχή διαδικασία ελέγχου του βαθμού, στον οποίο κατακτώνται από τους/τις μαθητές/τριες οι σκοποί και οι στόχοι του μαθήματος και του σχολείου».

Στο νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα τονίζεται ότι:

- Πρωτεύων στόχος της αξιολόγησης,
 - δεν είναι η βαθμολόγηση.
 - η αξιολόγηση πρέπει να συνιστά κίνητρο για μάθηση και όχι φόβητρο.
- Υπάρχουν μαθητές/τριες με ικανότητες πρόσκτησης γνώσης, οι οποίοι/ες, όμως, για διάφορους λόγους, δεν ανταποκρίνονται επαρκώς στις απαιτήσεις του παραδοσιακού διαγωνίσματος. Οι εν λόγω μαθητές/τριες δεν πρέπει να αποκλείονται.

Με την εισαγωγή των τετραμήνων:

- ✓ **Παρέχεται η ευχέρεια,** για εισαγωγή νέων ανατροφοδοτικών μορφών συνεχούς και δημιουργικής αξιολόγησης (διαθεματικές εργασίες [projects], παρουσιάσεις, παραγωγή έντυπου, ηλεκτρονικού ή και άλλου υλικού κ.ά).
- ✓ **Οι μαθητές/τριες απαλλάσσονται,** από τον αχρείαστο φόρτο των διαγωνισμάτων και την πίεση της βαθμολογίας.
- ✓ **Οι εκπαιδευτικοί,** έχουν τη δυνατότητα καλύτερης οργάνωσης της διδακτέας ύλης και πιο αποτελεσματικού προγραμματισμού.

Ο Εκπαιδευτικός θα πρέπει:

- Να προσπαθεί,*
συνέχεια να βελτιώνει την ικανότητά του για αξιολόγηση.
- Να συνθέτει,*
καλά εξεταστικά δοκίμια για να αξιολογεί πιο αντικειμενικά και δίκαια τους μαθητές του.
- Να αξιολογεί,*
τη διδακτική διαδικασία που ακολουθεί.

Εξεταστικό Δοκίμιο

Χαρακτηριστικά ενός καλού εξεταστικού δοκιμίου

➤ **Εγκυρότητα:**

- **βαθμός** στον οποίο το εξεταστικό δοκίμιο μετρά την ύλη που διδάχτηκε,
- **αντιστοιχεί** με τους διδακτικούς στόχους,
- **προσαρμόζεται** στις δυνατότητες των μαθητών/τριών.

➤ **Αξιοπιστία:**

- **αν επαναληφθεί** θα δώσει τα ίδια αποτελέσματα,
- **επηρεάζεται** από παράγοντες όπως η δυσκολία των ερωτήσεων, ο τύπος των ερωτήσεων κ.ά.

➤ Διακριτικότητα:

- **κατατάσσει** τους/τις μαθητές/τριες σε κατηγορίες επίδοσης ανάλογα με την πραγματική γνώση της εξεταζόμενης ύλης/ικανότητας (π.χ. **άριστοι, πολύ καλοί, καλοί, μέτριοι, αδύνατοι, πολύ αδύνατοι**).
- **επηρεάζεται** από παράγοντες όπως η διαβάθμιση των ερωτήσεων, οι συνθήκες εξέτασης κ.ά.

➤ Αντικειμενικότητα:

- **η βαθμολόγηση** των εξεταστικών δοκιμίων όλων των εξεταζομένων **γίνεται με τα ίδια κριτήρια** και υπό τις ίδιες συνθήκες.
- **επηρεάζεται** από παράγοντες όπως την υποκειμενικότητα των εξεταστών.

Στόχοι της Αξιολόγησης

Βασικός στόχος της αξιολόγησης του μαθητή, είναι:

➤ η ανατροφοδότηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας

και

➤ ο εντοπισμός των μαθησιακών ελλείψεων,

με σκοπό:

• τη βελτίωση της προσφερόμενης σχολικής εκπαίδευσης

και τελικά

• την πρόοδο του μαθητή

Ειδικότερα η αξιολόγηση του μαθητή αποσκοπεί:

- στη **διαπίστωση** της επίτευξης των στόχων της μάθησης,
- στο **σχεδιασμό** των επόμενων σταδίων της μάθησης,
- στη **διερεύνηση** και **αποτύπωση** της ατομικής και συλλογικής πορείας των μαθητών, των ικανοτήτων, των ενδιαφερόντων και των ιδιαιτεροτήτων τους σε όλα τα επίπεδα και στάδια κατάκτησης της γνώσης,
- στην **ποιοτική αναβάθμιση** συνολικά της **εκπαιδευτικής διαδικασίας**, η οποία στοχεύει στην ενίσχυση και ενθάρρυνση των μαθητών αλλά και στη δημιουργία κινήτρων μάθησης,

- στον **εντοπισμό των μαθησιακών δυσκολιών** και των ελλείψεων των μαθητών με στόχο το σχεδιασμό κατάλληλων παρεμβάσεων για τη βελτίωση της διδακτικής διαδικασίας,
- στην **καλλιέργεια ερευνητικού πνεύματος**, στην ανάπτυξη της ικανότητας επίλυσης προβλημάτων και στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων μέσα από διαθεματικές προσεγγίσεις,
- στην **απόκτηση υπευθυνότητας** από τους μαθητές μέσα από διαδικασίες συλλογικής εργασίας και αυτοαξιολόγησης και
- στην **ενίσχυση της αυτοπεποίθησης** και αυτοεκτίμησης των μαθητών και συνολικά στη συγκρότηση της προσωπικότητάς τους,
- στην **απόκτηση μεταγνωστικών ικανοτήτων** εκ μέρους των μαθητών μέσα από τον έλεγχο και τη διαχείριση της μάθησής τους.

Μορφές Αξιολόγησης

- ✓ **Αρχική ή Διαγνωστική Αξιολόγηση:**
εφαρμόζεται κυρίως στην αρχή της μαθησιακής διαδικασίας,
και αποσκοπεί στον προσδιορισμό του επιπέδου των γνώσεων και των εμπειριών, των ενδιαφερόντων και τον εντοπισμό των πιθανών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι μαθητές.
- ✓ **Διαμορφωτική ή Σταδιακή Αξιολόγηση:**
εφαρμόζεται κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας,
έχει κυρίως πληροφοριακό χαρακτήρα και αποσκοπεί στον έλεγχο της πορείας κάθε μαθητή προς την κατάκτηση των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών στόχων.
- ✓ **Τελική ή Συνολική Αξιολόγηση:**
πρόκειται για ανακεφαλαιωτική και ανατροφοδοτική διαδικασία,
προκειμένου να εκτιμηθεί ο βαθμός επίτευξης των διδακτικών και παιδαγωγικών στόχων, σε σχέση με τους προκαθορισμένους ως τελικούς στόχους.

Βασικές αρχές της Αξιολόγησης:

Η αξιολόγηση της προόδου των μαθητών:

- ❑ είναι **διαρκής** και **σκόπιμη** λειτουργία, η οποία ενσωματώνεται στη διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης.
- ❑ βασίζεται κυρίως στη **εκτίμηση της επίδοσής τους** με βάση συγκεκριμένα κριτήρια, τα οποία προκύπτουν από τους στόχους μάθησης, και όχι στη σύγκριση με τους συμμαθητές τους.
- ❑ αφορά όχι μόνο τις αποκτηθείσες γνώσεις αλλά και την απόκτηση δεξιοτήτων, καθώς και τη διαμόρφωση στάσεων, αξιών και συμπεριφορών.
- ❑ αφορά τόσο την **επίδοσή τους** όσο και την **πρόοδο** που επιτυγχάνουν σε σχέση με τις πρότερες επιδόσεις τους.

➤ Η αξιολογική διαδικασία πρέπει να χαρακτηρίζεται από:

- ❖ διαφάνεια,
- ❖ αξιοπιστία,
- ❖ αντικειμενικότητα και
- ❖ εγκυρότητα.

➤ Οι στόχοι και τα κριτήρια της αξιολόγησης πρέπει:

- να είναι σαφή και
- να γνωστοποιούνται έγκαιρα στους μαθητές.

Γίνονται γνωστά επίσης και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, τα οποία χρησιμοποιούνται προς όφελος των μαθητών

- ❑ **Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης,** χρησιμοποιούνται ποικίλες μέθοδοι ανάλογα με τους στόχους, το περιεχόμενο και τη διδακτική προσέγγιση του γνωστικού αντικειμένου.
- ❑ **Κατά την αξιολόγηση,** λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών και ο ατομικός τρόπος και ρυθμός μάθησης.
- ❑ **Οι μαθητές με αναπηρίες (Α.Μ.Ε.Α.) αξιολογούνται,** με βάση τις γενικές αρχές της αξιολόγησης. Όσον αφορά τους σκοπούς της αξιολόγησης των ατόμων αυτών, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται στις δυνατότητες που ανέπτυξε και αξιοποιεί ο μαθητής σε σχέση με την καθημερινή ζωή.
- ❑ **Σε όλες τις μορφές αξιολόγησης,** πρέπει, ανάλογα με την ηλικία και την πνευματική του ωρίμανση, να εμπλέκεται και ο μαθητής αξιολογώντας την προσπάθειά του και, βοηθούμενος από τους εκπαιδευτικούς, να αποκτά όλο και αποτελεσματικότερες δεξιότητες αυτοαξιολόγησης.

Τεχνικές της Αξιολόγησης

Στις τεχνικές αξιολόγησης περιλαμβάνονται:

- οι γραπτές ή προφορικές εξετάσεις με ερωτήσεις κλειστού ή ανοιχτού τύπου,
- ο ημιδομημένος δυναμικός διάλογος μεταξύ των συμμετεχόντων στη μαθησιακή διαδικασία,
- οι **συνθετικές δημιουργικές - διερευνητικές εργασίες**,
- η συστηματική παρατήρηση,
- ο φάκελος εργασιών/δελτίο του μαθητή,
- η αυτοαξιολόγηση του μαθητή ή η αξιολόγηση από τους συμμαθητές του,
- ο συνδυασμός διαφορετικών τεχνικών (π.χ. τεστ και προφορική εξέταση) κ.λπ.

Μέσα έκφρασης του αξιολογικού αποτελέσματος

Ενδείκνυται η περιγραφική αξιολόγηση,

διότι στο επίκεντρο της αξιολογικής διαδικασίας βρίσκεται η ατομική πορεία μάθησης του μαθητή, από την οποία αναδεικνύονται αφενός τα ενδιαφέροντα, οι ανάγκες και οι προσωπικές ιδιαιτερότητές του και αφετέρου επισημαίνεται η επίδραση των παραγόντων που εμπλέκονται στην οργάνωση και την υλοποίηση των διαδικασιών μάθησης.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ
2. ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ – ΜΑΘΗΣΗ
3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Οι στόχοι του κάθε μαθήματος
αποτελούν τους συνδεδετικούς κρίκους
των τριών συστατικών στοιχείων του μαθήματος

Οδηγίες – δράσεις για τη διαμόρφωση – σχεδιασμό μαθήματος

- «μεταποίηση» ή «μετάφραση» των στόχων του μαθήματος σε μετρήσιμα αποτελέσματα
- διαμόρφωση των επιθυμητών επιπέδων επιτυχίας σε σχέση με τα αποτελέσματα
- επιλογή τόσο του περιεχομένου όσο και των μεθόδων αξιολόγησης
- επιλογή και εφαρμογή διδακτικής μεθοδολογίας (μάθησης –διδασκαλίας)
- υλοποίηση της αξιολόγησης και αποτίμηση του βαθμού επίτευξης των στόχων

Οι στόχοι

Με βάση την κατηγοριοποίηση στόχων του Bloom (ως μεθοδολογικό εργαλείο)

- ✓ αναγνωρίζονται **τρεις κατηγορίες** (ταξινομήσεις) των αποτελεσμάτων της διδασκαλίας
- ✓ βοηθούν στη διαμόρφωση «**μετρήσιμων στόχων**» και στην **επιλογή** κατάλληλων **τεχνικών αξιολόγησης**.

- ΓΝΩΣΕΙΣ
- ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ
- ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ (ΣΤΑΣΕΙΣ, ΑΞΙΕΣ)

Στόχοι που αφορούν τη γνώση

Γνώση:

ανασύρουν ή αναγνωρίζουν όρους, ιδέες, διαδικασίες, θεωρίες κλπ

Κατανόηση:

ερμηνεύουν, καταλήγουν σε λογικά συμπεράσματα αλλά δεν αναγνωρίζουν όλες τις επιπτώσεις, ιδιαίτερα κάτω από διαφορετικές συνθήκες, περισσότερο «μετάφραση».

Εφαρμογή:

εφαρμόζουν αφηρημένες έννοιες και γενικές αρχές ή μεθοδολογίες σε συγκεκριμένες καταστάσεις

Ανάλυση:

Η ανάλυση μιας σύνθετης ιδέας στα συστατικά της στοιχεία και κατανόηση της οργάνωσης και των συσχετίσεων ανάμεσα στα συστατικά στοιχεία. Εμπεριέχει την αναγνώριση της διαφοράς ανάμεσα στο υποθετικό και το πραγματικό καθώς και ανάμεσα στις σχετικές και μη σχετικές παραμέτρους.

Σύνθεση:

Δημιουργική νοητική δόμηση των ιδεών και των εννοιών από πολλαπλές πηγές σε νέα, ενιαία σχήματα με συγκεκριμένο νόημα κάτω από δεδομένους περιορισμούς

Αξιολόγηση:

Διαμόρφωση αξιολογικών κρίσεων, ιδεών ή μεθόδων με την αξιοποίηση εξωτερικών δεδομένων ή με τη δημιουργία ατομικών κριτηρίων που προέρχονται από παρατήρηση ή ενημερωμένη πρακτική

Στόχοι που αφορούν τις δεξιότητες

Αντίληψη:

Χρησιμοποιεί τις αισθήσεις του για να κατευθύνει τη δράση του

Ετοιμότητα:

Εμφανίζει ετοιμότητα για να αναλάβει δράση προς υλοποίηση της εργασίας ή του στόχου

Κατευθυνόμενη ανταπόκριση:

Γνωρίζει τα βήματα που απαιτούνται για την ολοκλήρωση της εργασίας ή του στόχου

Εργασιακή επάρκεια:

Πραγματοποιεί την εργασία ή τον στόχο με αρκετή σιγουριά, επάρκεια και επιδεξιότητα

Προσαρμοστικότητα:

Πραγματοποιεί την εργασία ή τον στόχο όπως παραπάνω, αλλά μπορεί να προσαρμόζει τις δραστηριότητές του λαμβάνοντας υπόψη νέες προβληματικές καταστάσεις

Οργάνωση:

Δημιουργεί νέες εργασίες ή στόχους που προέρχονται από παρατήρηση ή ενημερωμένη πρακτική

Στόχοι που αφορούν στα συναισθηματικά αποτελέσματα (αξίες, στάσεις και ενδιαφέροντα)

Δεκτικότητα:

Επιδεικνύει τη διάθεση να συμμετέχει σε μια δραστηριότητα

Δυνατότητα για ανταπόκριση:

Επιδεικνύει ενδιαφέρον για αντικείμενα, φαινόμενα ή δραστηριότητες είτε μέσα από διανοητική αναζήτηση είτε λόγω ενδιαφέροντος.

Ικανότητα για απόδοση αξίας:

Εσωτερικεύει και αποδίδει αξία σε στόχους, φαινόμενα και δραστηριότητες

Οργάνωση:

αρχίζει να συγκρίνει διαφορετικές αξίες και επιλύει τυχόν αντιφάσεις ανάμεσα σε αυτές ώστε να διαμορφώσει ένα συνεκτικό σύστημα αξιών.

Χαρακτηρισμός από την ύπαρξη συστήματος αξιών (κοσμοείδωλο;)

υιοθετεί ένα διαρκές σύστημα αξιών που είναι συνεκτικό ...και προβλέψιμο